

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

Актуальність проблеми. Зважаючи на останні події в нашій державі важливою постає проблема формування правильної громадянської свідомості для збереження цілісності і зміцнення нашої держави.

Ворог на сході веде не тільки війну видиму, але й більш гучкішу і небезпечнішу – це інформаційна війна. Пропаганда, яку ми чуємо з різних телевізійних каналів, інтернет ресурсів, газет, журналів негативно впливає на формування громадянської свідомості, що є не допустимим в даний час. Часто з національних каналів, які б мали зміцнювати авторитет України виступають проросійські політики, які висловлюють проплачену позицію на підтримку агресора.

Потрібно вміти аналізувати інформацію яку ми чуємо зі ЗМІ або від інших людей, перевіряти її на правдивість і доцільність, щоб формувати в собі правильну громадянську свідомість і позицію.

Проблему впливу пропаганди на громадянську свідомість в своїх працях досліджували такі вчені, політики, політологи, як: В. Крисько, В. Гапій, Ю. Антонян, Н. Амельченко, Ю. Шайгородський Т. Привалко, Т. Ковтунович та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу пропаганди на маніпулювання свідомістю громадянина та шляхи її нейтралізації.

Завдання дослідження: дослідити вплив пропаганди на формування громадянської свідомості та шляхи протидії цьому.

Об'єкт дослідження: роль підняття рівня громадянської свідомості в протидії пропаганді і маніпуляції думками людей.

Предмет дослідження: особливості пропаганди, як одного із факторів негативного впливу на формування громадянської свідомості.

Свідомість в широкому розумінні це здатність людини пізнавати навколишній світ і саму себе за допомогою мислення та розуму, внаслідок чого формується інтелект особистості. Свідомість – одне з основних понять філософії, психології і соціології, яке означає вищий рівень відображення об'єктивної дійсності, притаманний лише людині [7].

Досліджуючи природу свідомості, Джеймс виходив з того, що не існує індивідуальної свідомості, незалежної від її власника. Кожна думка комусь належить. Свідомість завжди існує відносно певного індивідуума – це не безтілесна абстрактна подія, і не існує безтілесної свідомості, незалежної від індивідуального досвіду, що реалізується в часі та просторі[2, с. 64].

В даному дослідженні ми звернемо увагу на розкриття такого поняття, як громадянська свідомість. Одним із важливих чинників, які впливають на становлення та ефективний розвиток державного процесу, розбудову духовного та економічного фундаменту незалежної держави є громадянська свідомість. Усвідомлення громадянами країни їхньої державно-політичної, громадсько-територіальної спільності, духовно-культурної єдності та історичної спорідненості є запорукою розвитку і стабільності усіх сфер життя такого суспільства.

Громадянин тої чи іншої держави повинен займати і мати чітко сформовану позицію, яка б діяла на благо країни і в її інтересах. Це матиме позитивний вплив на розвиток соціально-економічної сфери життя суспільства, політичної і духовної. Адже, кожна людина в країні має усвідомити, що усі дії з її боку повинні позитивно впливати на політичні процеси цієї ж держави.

В Основному Законі нашої країни – Конституції України сказано, що народ України, її громадяни є джерелом влади в країні, усі накази, укази, постанови, правила і заборони повинні здійснюватись для блага громадян України[5].

Здавалось би звичайна людина не може кардинально змінити ті чи інші процеси в цілій державі. Як свідчить практика, таке твердження є хибним, адже беручи до уваги останні події, які склались у нашій державі можна побачити на що здатний простий народ. Починаючи Революцією Гідності (30 листопада 2013 року) і закінчуючи виборами президента (31 березня – 21 квітня 2019 року), які шокували не тільки Україну, а й увесь світ. На ці процеси в тій чи іншій мірі вплинув кожен з нас, голосуючи на виборах, займаючись активною громадською політикою [3].

Аналізуючи ці події, можна стверджувати що народ України помалу почав об'єднуватись, проти спільного ворога і згуртовуватись навколо однієї позиції – незалежності нашої держави. Рівень громадської свідомості починає зростати і Україна пробує звільнитись з під впливу Росії інших держав, який оплутував її багато років.

Ми не є бунтівниками від природи. Якщо дивитися на нашу історію, то десь із другої половини XVIII століття ми жили в окупації. Наш протест викликаний обставинами. Я думаю, ті реакції були цілком природними: чи то була, наприклад, австрійська, чи, пізніше, польська окупація, далі, звичайно, більшовицька, ще далі гітлерівська – вони свідомо нищили наш народ, і тому він протестував [4, с. 316].

Проте, не все так просто і однозначно, як здається на перший погляд. Українське суспільство умовно поділилось на дві частини: ті як прагнуть блага для своєї держави і ті, які не усвідомлюючи наслідків, прагнуть приєднатись до ворога. Останні з них просто не розуміють, що їх використовують і коли мета агресора буде виконана (загарбати українські землі) чужий народ нікому не буде потрібний, його просто винищать або асимілюють [6].

Як ж причина що деякі громадяни нашої країни не хочуть діяти на її користь? На мою думку, відповідь на це питання криється в неправильному формуванні їхнього світогляду, яке потім перетворюється у те, що людина займає хибну громадянську позицію. На формування людського світогляду впливає багато факторів, основними з них є оточення, спілкування і звісно ж засоби масової інформації [8, с. 308].

Не завжди сама людина здатна формувати свою свідомість. На даний момент, є багато засобів впливу, які формують її відповідно доволі інших людей, попри це людина навіть не замислюється, що діє не в своїх інтересах. Таким чином ворог веде не тільки видиму війну, але й інформаційну або так звану психологічну.

Наприклад, є ще таке поняття як 25-тий кадр або сублімінальна реклама. Що це таке? Це методика впливу на свідомість і підсвідомість людей за допомогою вставки в відеоряд прихованих повідомлень у вигляді додаткових кадрів. Одним словом, чим більше людина бачитиме те повідомлення, яке до неї хочуть донести, тим більше вона буде схильна до цієї позиції, навіть не усвідомлюючи, не помічаючи цього. Цю теорію багато вчених спростовують, проте, на мою думку, вона має раціональне зерно.

Проаналізуємо ситуацію в нашій державі. Основна частина громадян які займають позицію приєднатись до Росії живе на сході України, на межі з країною агресором. Саме там Росія активно займалась і займається пропагандою і ще від мирних часів готувалась до війни, навіть вже вела її, але тільки не звичайним способом – психологічним [6].

Розглянемо етапи цієї проблеми. По-перше, російською мовою на сході України розмовляє більшість населення, більше того навчання, посібники, література були написані і велися мовою агресора до запровадження закону про мову [8, с. 309].

Особливе місце в державній політиці займає освіта, яка стає окремим предметом зацікавлення на етапі політичної та економічної трансформації [2, с. 234].

Постає питання: чому громадяни однієї держави розмовляють мовою іншої? Відповідь дуже проста, вплив Росії, адже кордони держав щільно прилягають, здійснюється комунікація з російським населенням, ЗМІ висвітлюють проросійську позицію, стає зручнішим використовувати російську мову і нарешті головне - не буде застосовано ніяких санкцій проти тих, хто розмовляє не державною мовою, адже нормативно-правова база щодо вирішення цієї проблеми знаходиться на етапі розвитку в Україні [9, с. 10].

По-друге, на тлі останніх подій у нашій державі, очевидним є те, що основним джерелом інформації для переважної більшості населення залишається телебачення, оскільки інтернет-користувачів у невеличких містах, селах досить мало. Така ситуація і в російській Федерації. Тому саме телебачення формує громадську думку, впливаючи на наше сприйняття реальності крізь призму специфічного подання подій [1, с. 638].

Засоби масової інформації пропагандують російську мову, позицію, точку зору. Людина кожний день вмикає телевізор і слухає російськомовні канали, бачить новини, які ідеалізують життя російського народу (хоча це далеко від правди, адже телебачення Росії показує не те що є насправді, а те що пропагандує «руський ідеальний мир») і на підсвідомості починає хвилю думати, що там краще, адже от прийшли великі показники за користування електроенергетикою і газом в Україні чи інші побутові негаразди [6].

Аристотель вводить, що для розумного пізнання потрібна тверда і постійна воля. Вона діє вільно через вибір предметів пізнавальної уваги та способів діяльності. Оскільки людина наділена не тільки розумом, а ще й пристрастями душі, то вона здатна для задоволення не тільки велінь розуму, а й пристрастей душі, надати перевагу саме їм, а не розуму, тобто меншому чи нижчому благу, ніж благу більшому та вищому, в чому і полягає її свобода та відповідальність [2, с. 22].

По-третє, не тільки мас медіа і оточення впливають на громадянську позицію. Пропаганда може здійснюватись за рахунок проплачених людей, які за «тридцять срібняків» скажуть все, що буде вигідно для інтересів агресора.

Таким чином, ми робимо висновок, що пропаганда може кардинально змінити світогляд особистості, а в даному контексті громадянина, через оточення, ЗМІ і вплив на інші сфери життя. Потрібно вміти аналізувати інформацію, яку ми дізнаємось, мати чітко сформульовану громадянську позицію і діяти на благо своєї держави.

Вплив політичної пропаганди на свідомість громадянина – це негативне явище в суспільстві, якого потрібно позбуватись для блага народу тієї чи іншої держави. Адже, громадянське суспільство повинно формуватися під впливом національних ідей, політичних і культурних процесів своєї держави, а не пропаганди з боку країн, що прагнуть загарбати нові території. Тільки тоді, коли для політичної пропаганди зі сторони інших держав не буде місця в національному апараті, буде розвиватись і сама держава. Таким чином вона зможе вийти на новий рівень розвитку і стабілізації в усіх сферах своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Гапій В. Е. Пропаганда як інструмент впливу на підсвідомість людини в сучасній Україні. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон, 2018. №1 (53). С. 636-641.
2. Горян І. М. Модель свідомості у філософсько-психологічній теорії В. Джеймса. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. Праць. Філософія*. Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т, 2012. № 638-639. С. 61-67.
3. Карабань С. Д., Якунов Є.В. Революція гідності. Згадаймо головне. Київ: 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2122489-revolucia-gidnosti-zgadajmo-golovne.html>
4. Ковтунович Т. В., Привалко Т. В. Майдан від першої особи. 45 історій Революції. Київ: К.І.С, 2015. 320 с.
5. Конституція України. *Верховна Рада України: Законодавство України*. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Російська пропаганда в українських онлайн-новинах: результати дослідження. *Інститут масової інформації*. 2019. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/viyna-vybory-i-tserkva-osnovni-temy-rosiys-koi-propahandy-v-ukrains-kykh-internet-zmi-doslidzhennia-i28315>
7. Свідомість. *Навчальні матеріали онлайн*. 2021. URL: <https://pidru4niki.com/17530607/psihologiya/svidomist>
8. Яковлева Н.І. Особливості розуміння сучасної політичної пропаганди. *Політологічний вісник: зб. Наук. Пр.*, 2009. Вип. 44. С. 308–318.
9. Яковлева Н. І. Політична пропаганда як складова політичної комунікації: автореф. Дис. ... канд. Політ. Наук. Київ: 2010. 18 с.
10. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.